

Janusz Kręcikij

Organizacja dowodzenia Wojsk Specjalnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej - od normalności do nieudanych eksperymentów

---

Bezpieczeństwo : teoria i praktyka : czasopismo Krakowskiej Szkoły Wyższej
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego 10/3, 63-79

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Janusz Kręcikij

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Organizacja dowodzenia Wojsk Specjalnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – od normalności do nieudanych eksperymentów

Wprowadzenie

Organizacja dowodzenia, jako jeden z trzech komponentów systemu dowodzenia, należy do czynników wpływających na sprawność i jakość dowodzenia w każdym rodzaju wojsk i sił zbrojnych. Wpływ ten, w sposób wyjątkowo istotny, przejawia się w przypadku nietypowego rodzaju Sił Zbrojnych, jakim są Wojska Specjalne. Wszelkie zmiany w tym zakresie, jeżeli są przeprowadzane, powinny być poprzedzone solidnymi badaniami naukowymi, przemyślane i przesymulowane, tym bardziej, że istnieją w tym zakresie niezbędne i dostępne narzędzia (naukowe i cybernetyczne). W polskich Siłach Zbrojnych dokonano w dziedzinie organizacji dowodzenia, w roku 2014, ogromnej zmiany, która dotknęła także Wojska Specjalne. Niniejszy materiał stanowi syntetyczne przedstawienie wyników badań autora, zmierzających do odpowiedzi na pytanie, czy i w jaki sposób reforma dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, rozpoczęta ponad dwa lata temu, wpłynęła na sprawność dowodzenia tego wyjątkowego rodzaju sił zbrojnych.

Istota organizacji dowodzenia Wojskami Specjalnymi w latach 2007–2013

Wojska Specjalne, najmłodszy (istniejący od 2007 roku) rodzaj sił zbrojnych, były i są przeznaczone do prowadzenia operacji specjalnych zarówno w kraju, jak i poza jego granicami w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Działania takie, prowadzone we współdziałaniu z siłami konwencjonalnymi lub samodzielnie, mogą mieć znaczenie strategiczne lub operacyjne. Struktura Wojsk Specjalnych oparta została na samodzielnych oddziałach i pododdziałach, złożonych z wysoce wyspecjalizowanych sił, zdolnych do realizacji różnorodnych i specyficznych zadań w środowisku podwyższonego ryzyka oraz do realizacji celów będących poza zasięgiem możliwości jednostek konwencjonalnych¹. Dowództwo Wojsk Specjalnych (DWS) funkcjonowało na poziomie operacyjnym, będąc przeznaczonym do dowodzenia jednostkami wojskowymi oraz Zadaniowymi Zespołami Bojowymi wydzielanymi z podległych jednostek do działań operacyjnych oraz określania rozwoju Wojsk Specjalnych. Do jego najważniejszych zadań zaliczano:

- planowanie, organizowanie i kierowanie procesem szkolenia;
- dowodzenie związkami organizacyjnymi i jednostkami wojskowymi Wojsk Specjalnych;
- planowanie oraz realizację ich mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia;
- opracowanie koncepcji i planów rozwoju oraz użycia tych wojsk w działaniach;
- planowanie i dowodzenie operacjami specjalnymi w czasie pokoju, kryzysu i wojny we wszystkich obszarach odpowiedzialności, samodzielnie lub we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych na terytorium państwa i poza jego granicami, jako strona wspierająca lub wspierana, zgodnie ze *Strategią Bezpieczeństwa Narodowego RP* oraz stosownymi, narodowymi i sojuszniczymi, planami operacyjnymi;
- planowanie, organizowanie i zapewnienie funkcjonowania systemu dowodzenia Wojsk Specjalnych.

W skład struktury DWS wchodziły trzy elementy składowe:

1. Pion Operacyjny, który odpowiadał za wspomaganie dowódcy w sprawowaniu dowodzenia. Realizował on zadania w zakresie analizy i przetwarzania informacji niezbędnych dowódcy w procesie podejmowania decyzji, zapewniając ciągłość dowodzenia oraz realizacji zadań.
2. Pion Wsparcia, wykonujący zadania związane z procesem dowodzenia, zarządzania zasobami osobowymi, zabezpieczeniem logistycznym oraz planowaniem, organizowaniem i funkcjonowaniem Wojennego Systemu Dowodzenia (WSyD).
3. Pion Szkolenia odpowiedzialny był za zadania związane z procesem szkolenia bojowego i specjalistycznego Wojsk Specjalnych. Monitorował również proces szkolenia oraz modernizacji wyposażenia w aspekcie osiągnięcia interoperacyjności z armiami państw NATO.

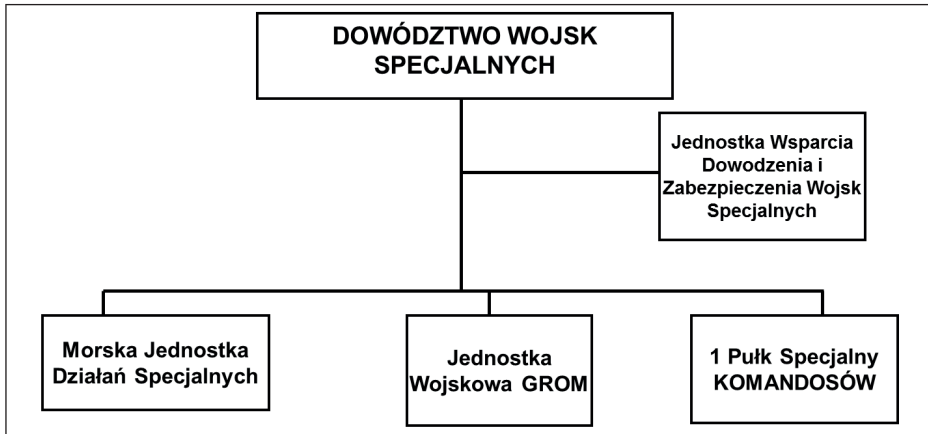
Zasadniczym elementem wyróżniającym DWS, na tle pozostałych dowództw Rodzajów Wojsk, było posiadanie uprawnień do sprawowania dowodzenia w działaniach zbrojnych, podczas gdy inne dowództwa na tym poziomie koncentrowały się

---

¹ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej*, MON, Warszawa 2009, s. 22.

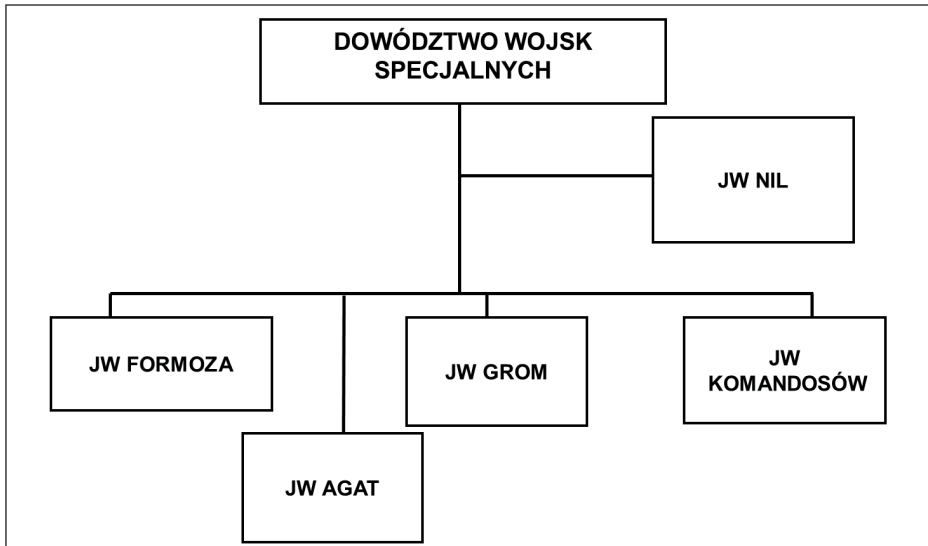
na problematyce szkoleniowej, mobilizacyjnej i utrzymania odpowiedniego stopnia gotowości bojowej podległych sił. Organizację dowodzenia w latach 2007–2013 przedstawiają rysunki 1 i 2.

Rys. 1. Organizacja dowodzenia Wojsk Specjalnych od momentu ich powstania do 30 czerwca 2011 r.

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Organizacja dowodzenia Wojsk Specjalnych od 1 lipca 2011 roku do 31 grudnia 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

Główne założenia i ustalenia reformy systemu dowodzenia 2014 r.

Uogólniając, zmiany organizacyjne, stanowiące konsekwencje tak zwanej *reformy dowodzenia*, sprowadzić można do²:

- redukcji roli i znaczenia Sztabu Generalnego WP do organu pomocniczego Ministra Obrony Narodowej, struktury planistycznej i doradczej, niemającej żadnej władzy sprawczej wobec Sił Zbrojnych RP;
- połączenia dotychczasowych dowództw (a w zasadzie ich zadań) rodzajów sił zbrojnych w jedno – Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ);
- przekształcenia (wraz z częściową modyfikacją zadań) istniejącego Dowództwa Operacyjnego Sił Zbrojnych w Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych (DO RSZ).

Co istotne, te trzy nowe organy podporządkowane zostały bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej, zaś pomiędzy nimi nie występuje żadna zależność służbowa³. Ustawowo stwierdzono również, że wspomniane powyżej dwa dowództwa i organ pomocniczy (zatem także Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych) funkcjonują na strategicznym poziomie dowodzenia⁴.

Nowy Sztab Generalny

Dla „nowego” Sztabu Generalnego WP (rys. 3) przewidziano następujące zadania⁵:

1. Planowanie strategicznego użycia Sił Zbrojnych.
2. Programowanie wieloletniego rozwoju Sił Zbrojnych.
3. Nadzór nad ogólną i operacyjną działalnością Sił Zbrojnych, w tym w szczególności nad planowaniem operacyjnym, gotowością mobilizacyjną i bojową, szkoleniem oraz rozwojem organizacyjno-technicznym Sił Zbrojnych.
4. Reprezentowanie Sił Zbrojnych w najwyższych kolegialnych organach polityczno-wojskowych organizacji międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest członkiem.
5. Doradzanie Ministrowi Obrony Narodowej w sprawach dotyczących ogólnej i operacyjnej działalności Sił Zbrojnych.
6. Planowanie przygotowania Ministerstwa Obrony Narodowej do funkcjonowania na stanowiskach kierowania w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.
7. Przygotowanie i utrzymanie stanowisk kierowania w rejonach rozwinięcia zapasowych stanowisk kierowania obroną państwa dla Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów oraz ministrów i centralnych organów administracji rządowej wskazanych przez Prezesa Rady Ministrów.

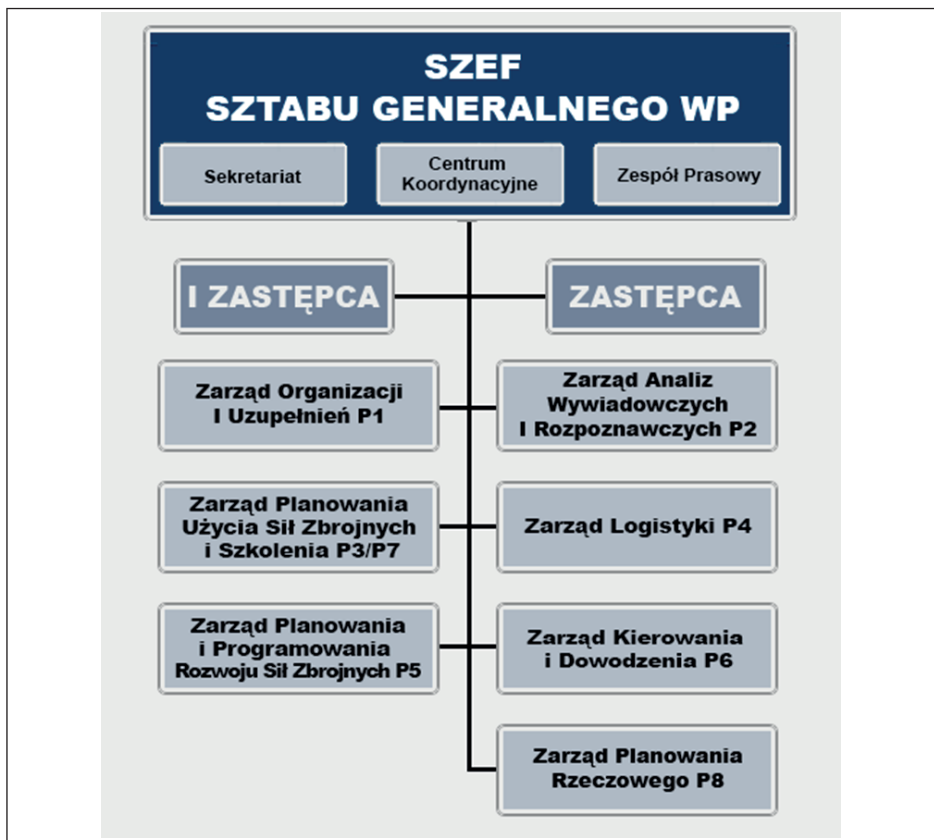
² Ustawa z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2013 r., poz. 852.

³ *Ibidem*, art. 1, ust. 3.

⁴ <http://www.kprm.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-urzedzie-ministra-obrony-narodowej-oraz.html> [dostęp: sierpień 2015].

⁵ Ustawa z dnia 21 czerwca 2013 r., art. 1, ust. 5.

Rys. 3. Obowiązująca struktura Sztabu Generalnego Wojska Polskiego

Źródło: <http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/5.html> [dostęp: sierpień 2015].

Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych

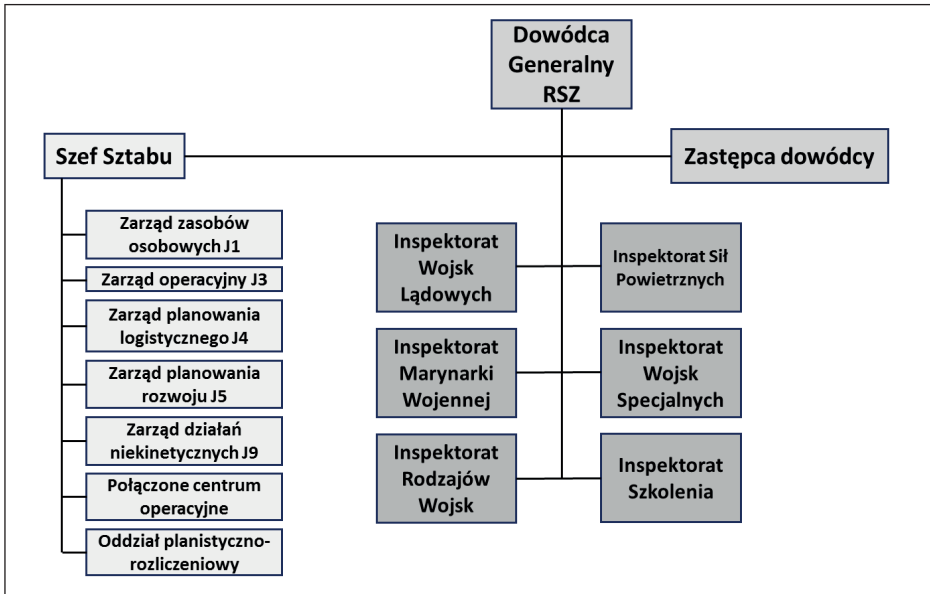
Zupełnie nowy twór, jakim stało się bezpośrednio podporządkowane Ministrowi ON Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych (rys. 4), otrzymało następujący zakres zadań⁶:

1. Realizacja programów rozwoju Sił Zbrojnych.
2. Planowanie, organizowanie i prowadzenie szkolenia podległych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych Sił Zbrojnych.
3. Organizowanie mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk.
4. Szkolenie rezerw osobowych na potrzeby użycia w sytuacji kryzysowej lub w razie wojny oraz utrzymywanie ich w gotowości do użycia.
5. Realizacja zadań dotyczących logistyki wojskowej w podległych jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych Sił Zbrojnych.

⁶ *Ibidem*, art. 3, ust. 3.

6. Współpraca z innymi organami i podmiotami w sprawach związanych z obronnością państwa.
7. Zarządzanie i przeprowadzanie kontroli w podległych jednostkach wojskowych i związkach organizacyjnych na zasadach i w trybie określonych w przepisach.

Rys. 4. Struktura organizacyjna Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych

Źródło: opracowano na podstawie: A. Goławski, *W polskim lotnictwie wojskowym dzieje się dużo dobrego*, „Lotnictwo” 2014, nr 10, s. 18.

Struktura DG RSZ jest dość interesująca z punktu widzenia teorii dowodzenia i zasad organizacji sztabów stosowanych w państwach NATO. W zasadzie obejmuje ona typowe elementy dowództwa: dowódcę, zastępcę, grupę dowódcy i sztab kierowany przez szefa sztabu. Swego rodzaju *novum* stanowi fakt, że sześć inspektoratów, odpowiedzialnych za poszczególne rodzaje sił zbrojnych, szkolenie i rodzaje wojsk, mianowicie:

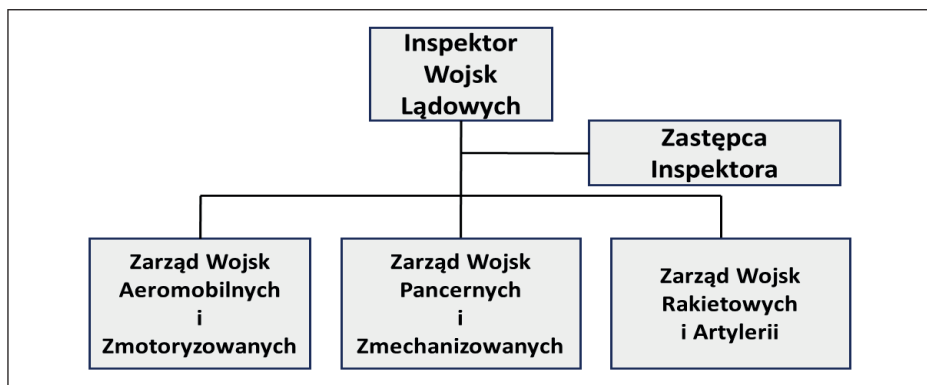
- Inspektorat Wojsk Lądowych,
- Inspektorat Sił Powietrznych,
- Inspektorat Marynarki Wojennej,
- Inspektorat Wojsk Specjalnych,
- Inspektorat Szkolenia,
- Inspektorat Rodzajów Wojsk,

jest integralną częścią tego dowództwa i podlega bezpośrednio Dowódcy Generalnemu RSZ, czyli patrząc przez pryzmat typowej struktury – współtworzy grupę dowódcy. Oznacza to jej bardzo silne rozbudowanie w stosunku do sztabu (zazwyczaj najliczniejszego elementu organu dowodzenia) i naruszenie zasady, że grupa dowódcy wspomaga go w rozwiązywaniu problemów niemilitarnych.

Inspektorat Wojsk Lądowych (rys. 5):

1. Przygotowuje i prowadzi przedsięwzięcia szkoleniowe z dowództwami, sztabami i wojskami Wojsk Lądowych (WL).
2. Wytycza kierunki doskonalenia zawodowego żołnierzy w specjalnościach wojskowych korpusu osobowego WL.
3. Realizuje zadania wynikające z funkcji Gestora Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego w zakresie WL.
4. Przygotowuje siły i środki WL do działań bojowych oraz innych działań, w sytuacjach przewidzianych w ustawach i umowach międzynarodowych, przygotowuje i utrzymuje w gotowości wojska wydzielone do operacji sojuszniczych i koalicyjnych oraz do realizacji zadań osłony strategicznej granic i terytorium państwa, a także do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych⁷.

Rys. 5. Struktura organizacyjna Inspektoratu Wojsk Lądowych

Źródło: opracowano na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-wojsk-ladowych-103259> [dostęp: sierpień 2015].

Inspektorat Sił Powietrznych (rys. 6):

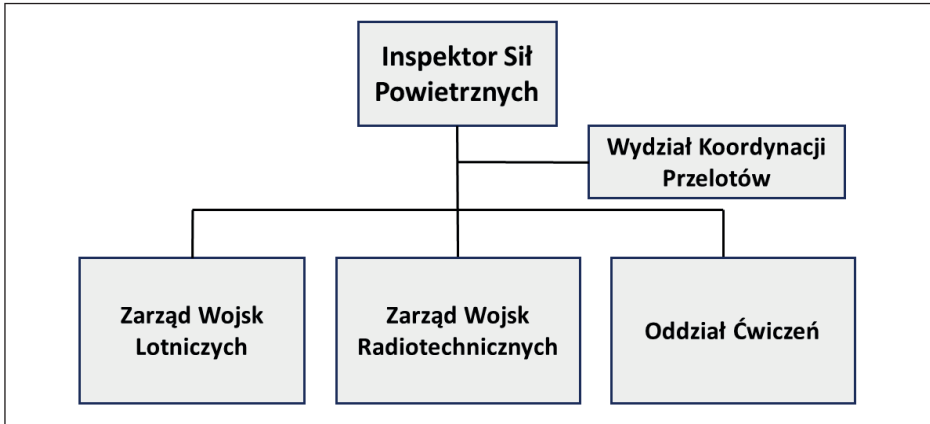
1. Przygotowuje i prowadzi przedsięwzięcia szkoleniowe z dowództwami oraz wojskami jednostek merytorycznie nadzorowanych.
2. Przygotowuje i utrzymuje w gotowości wojska wydzielone do operacji sojuszniczych oraz koalicyjnych, do realizacji zadań osłony strategicznej granic i terytorium państwa, a także do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych.
3. Przygotowuje siły i środki do pełnienia dyżurów bojowych w ramach Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej NATO (NATINAMDS) oraz Systemu Ratownictwa Morskiego i Lądowego.
4. Sprawuje funkcję Gestora Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego w zakresie lotnictwa, radiolokacji, ubezpieczenia lotów, bezałogowych systemów walki⁸.

⁷ <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-wojsk-ladowych-103259> [dostęp: sierpień 2015].

⁸ <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-sil-powietrznych-10329> [dostęp: sierpień 2015].

Rys. 6. Struktura organizacyjna Inspektoratu Sił powietrznych

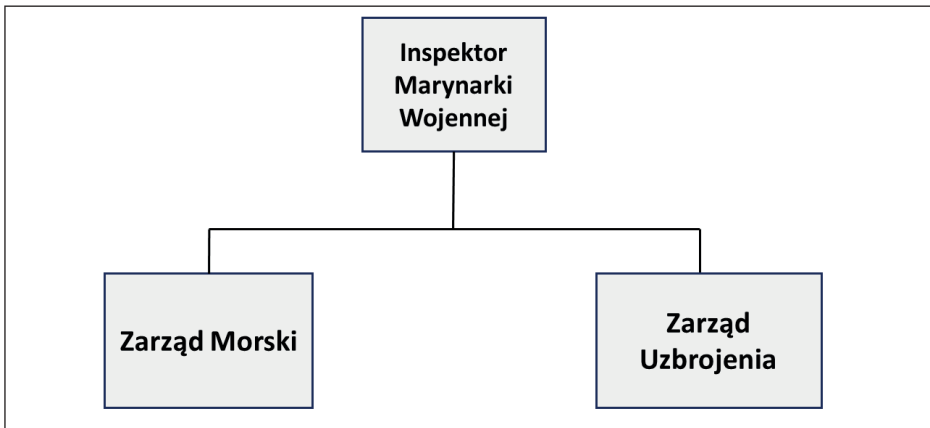

Źródło: opracowano na podstawie A. Goławski, *W polskim lotnictwie wojskowym ...*, op. cit., s. 19.

Inspektorat Marynarki Wojennej (rys. 7):

1. Przygotowuje i prowadzi przedsięwzięcia szkoleniowe z dowództwami i wojskami Marynarki Wojennej (MW).

Rys. 7. Struktura organizacyjna Inspektoratu Marynarki Wojennej

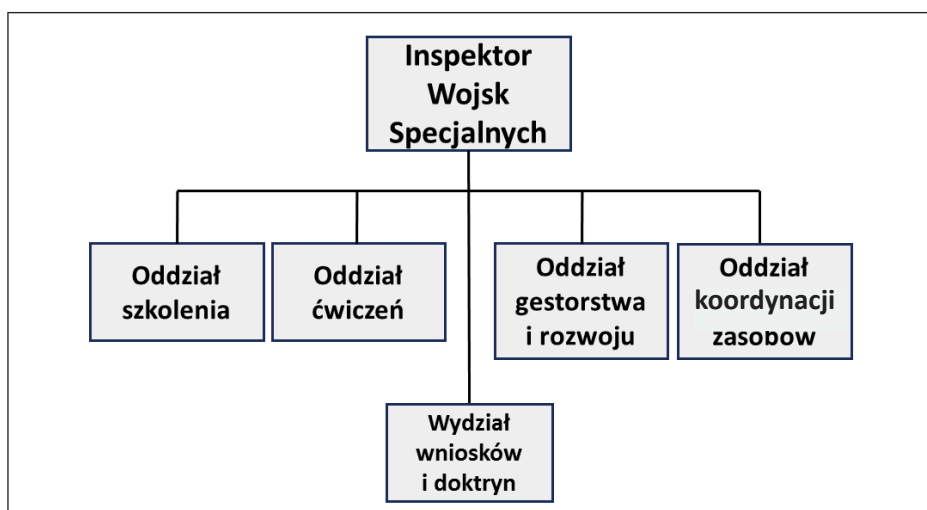
Źródło: opracowano na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/arttykul/aktywnosci/inspektorat-marynarki-wojennej-10329> [dostęp: sierpień 2015].

2. Wytycza kierunki doskonalenia zawodowego żołnierzy w specjalnościach wojskowych korpusu osobowego MW.
3. Realizuje zadania wynikające z funkcji Gestora Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego w zakresie MW.
4. Przygotowuje siły i środki MW do działań bojowych oraz innych działań, w sytuacjach przewidzianych w ustawach i umowach międzynarodowych, przygotowuje

oraz utrzymuje w gotowości wojska wydzielone do operacji sojuszniczych i koalicyjnych, do realizacji zadań osłony strategicznej granic oraz terytorium państwa, a także do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych⁹.

Inspektorat Wojsk Specjalnych (rys. 8):

Rys. 8. Struktura organizacyjna Inspektoratu Wojsk Specjalnych

Źródło: opracowano na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-wojsk-specjalnych-10324798> [dostęp: sierpień 2015].

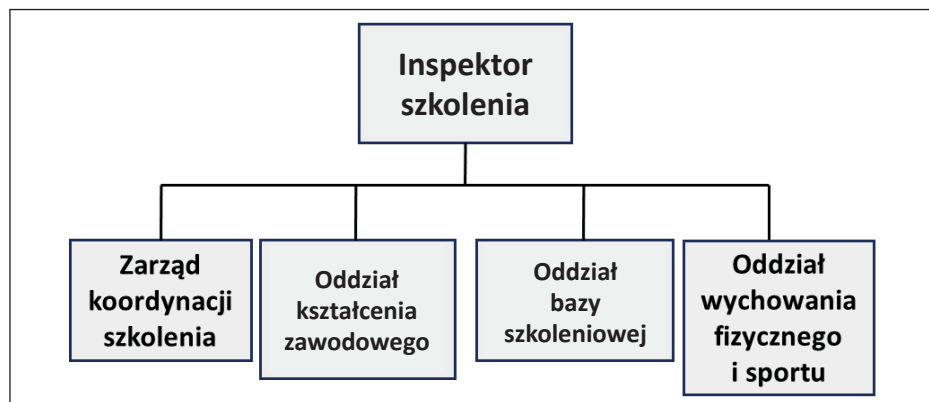
1. Przygotowuje i prowadzi przedsięwzięcia szkoleniowe z dowództwami i wojskami Wojsk Specjalnych (WS).
2. Wytycza kierunki doskonalenia zawodowego żołnierzy w specjalnościach wojskowych korpusu osobowego WS.
3. Realizuje zadania wynikające z funkcji Gestora Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego w zakresie WS.
4. Przygotowuje siły i środki WS do działań bojowych oraz innych działań, w sytuacjach przewidzianych w ustawach i umowach międzynarodowych, przygotowuje i utrzymuje w gotowości wojska wydzielone do operacji sojuszniczych oraz koalicyjnych, do realizacji zadań osłony strategicznej granic i terytorium państwa, a także do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych¹⁰.

⁹ <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-marynarki-wojennej-10329> [dostęp: sierpień 2015].

¹⁰ <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/aktywnosci/inspektorat-wojsk-specjalnych-10324798> [dostęp: sierpień 2015].

Inspektorat Szkolenia (rys. 9):

Rys. 9. Struktura organizacyjna Inspektoratu Szkolenia

Źródło: opracowano na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/arttykul/aktywnosci/inspektorat-szkolenia-10324769> [dostęp: sierpień 2015].

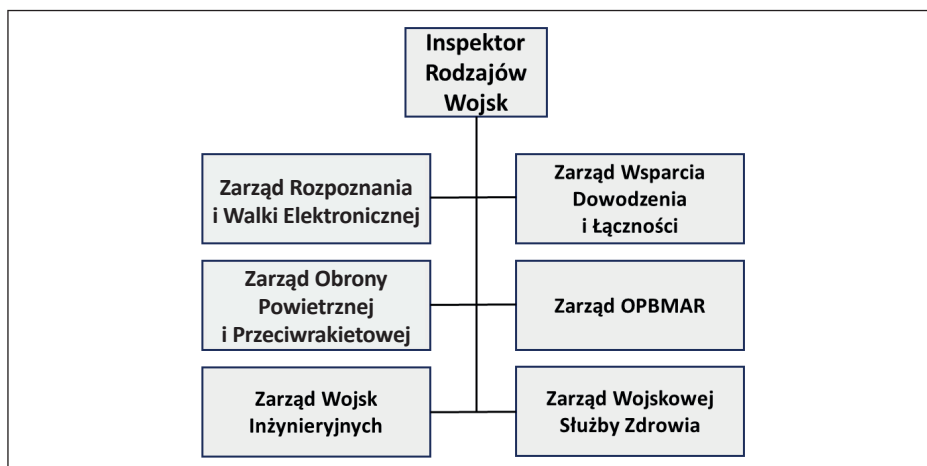
1. Planuje i koordynuje system szkolenia w Dowództwie Generalnym RSZ w zakresie szkolenia dowództw, sztabów i wojsk w wymiarze narodowym oraz międzynarodowym.
2. Zarządza bazą szkoleniową i systemami symulacyjnymi oraz koordynuje zabezpieczenie procesu szkolenia jednostek organizacyjnych DG RSZ.
3. Analizuje szkolenia, gromadzi i formułuje wnioski oraz upowszechnia doświadczenia szkoleniowo-metodyczne w ramach systemu wykorzystania doświadczeń.
4. Koordynuje proces kształcenia i szkolenia w placówkach szkolnictwa wojskowego, a także realizuje zadania związane z doskonaleniem zawodowym żołnierzy.
5. Koordynuje funkcjonowanie systemu kształcenia i szkolenia w szkolnictwie wojskowym w obszarach: kształcenia kandydatów na żołnierzy, doskonalenia zawodowego żołnierzy, szkolenia żołnierzy służby przygotowawczej do NSR oraz przeszkalanania rezerw osobowych¹¹.

Inspektorat Rodzajów Wojsk (rys. 10):

1. Zajmuje się tworzeniem warunków do szkolenia dowództw, sztabów oraz wojsk w Wojskach Rozpoznawczych i Walki Elektronicznej, Wojskach Obrony Przeciwlotniczej, Wojskach Inżynieryjnych, Wojskach Chemicznych, Wojskach Łączności oraz oddziałach i pododdziałach służby zdrowia.
2. Sprawuje merytoryczny nadzór nad szkoleniem oraz wytyczaniem kierunków kształcenia i doskonaleniem zawodowym żołnierzy w specjalnościach korpusów osobowych: rozpoznania i walki elektronicznej, przeciwlotniczego, inżynierii wojskowej, obrony przed bronią masowego rażenia, łączności i informatyki oraz medycznym.

¹¹ <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/arttykul/aktywnosci/inspektorat-szkolenia-10324769> [dostęp: sierpień 2015].

Rys. 10. Struktura organizacyjna Inspektoratu Rodzajów Wojsk

Źródło: opracowano na podstawie: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/arttykul/aktywnosci/inspektorat-rodzajow-wojsk-1032479> [dostęp: sierpień 2015].

3. Odpowiada za przygotowanie sił i środków tych rodzajów wojsk do działań bojowych, wsparcia i ich zabezpieczenia, a także innych, w sytuacjach przewidzianych w ustawach oraz ratyfikowanych umowach międzynarodowych, a także za koordynowanie, organizowanie i sprawowanie nadzoru nad realizacją przedsięwzięć związanych z osiągnięciem zdolności operacyjnych nadzorowanych wojsk w ramach programów operacyjnych.
4. Monitoruje poziom wyszkolenia wojsk wydzielonych do operacji sojuszniczych, koalicyjnych, międzynarodowych oraz zadań osłony strategicznej, a także do udziału w akcjach ratowniczych, likwidacji skutków awarii, katastrof i klęsk żywiołowych.
5. Pełni funkcję gestora w stosunku do sprzętu zgodnego z zakresem odpowiedzialności poszczególnych zarządów wchodzących w jego skład¹².

Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych

Do zadań Dowództwa Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, będącego w istocie modyfikacją istniejącego wcześniej Dowództwa Operacyjnego, w świetle prawa należy¹³:

1. Planowanie, organizowanie i prowadzenie operacji w ramach użycia Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju, sytuacji kryzysowej lub w czasie wojny.
2. Wykonywanie zadań Ministra Obrony Narodowej w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej w czasie pokoju, sytuacji kryzysowej lub wojny.

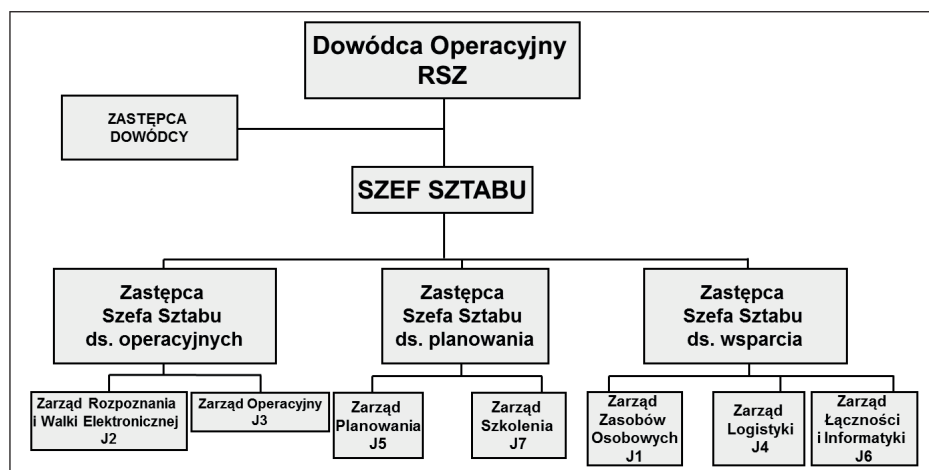
¹² <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/arttykul/aktywnosci/inspektorat-rodzajow-wojsk-1032479> [dostęp: sierpień 2015].

¹³ Ustawa z dnia 21 czerwca 2013 r., art. 3, ust. 3.

3. Organizowanie i prowadzenie szkolenia organów dowodzenia Sił Zbrojnych RP, zgodnie z wojennym systemem dowodzenia, a także zapewnienie ich współdziałania z dowództwami jednostek wojskowych i związków organizacyjnych Sił Zbrojnych, które mają mu zostać podporządkowane.
4. Określanie wymagań operacyjnych dla Sił Zbrojnych RP w zakresie planowania operacyjnego oraz programowania ich rozwoju.
5. Zarządzanie i przeprowadzanie kontroli w podległych jednostkach wojskowych oraz związkach organizacyjnych na zasadach i w trybie określonych w przepisach Ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej.
6. Przygotowanie organu dowodzenia i stanowiska dowodzenia Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych.
7. Przewodniczenie Radzie SAR¹⁴.

Strukturę organizacyjną DO RSZ przedstawiono na rys. 11.

Rys. 11. Struktura organizacyjna Dowództwa Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych

Źródło: opracowano na podstawie: <http://do.wp.mil.pl/info/struktura-dosz> [dostęp: sierpień 2015].

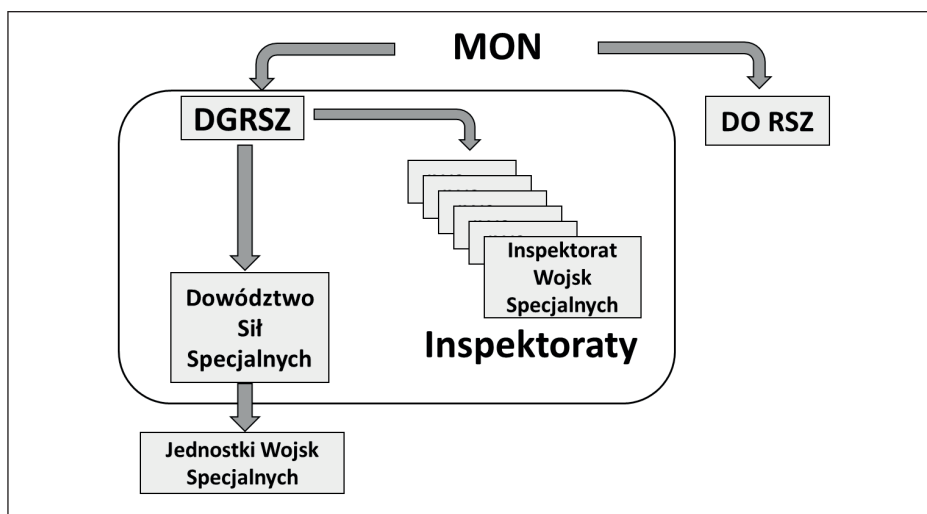
Wpływ na sprawność dowodzenia wojskami specjalnymi

Poszukując charakteru wpływu, jakie zmiany w systemie dowodzenia przyniosły dla wojsk specjalnych, nie można zapominać o istotnym i „delikatnym” elemencie systemu dowodzenia, jakim było do końca 2013 roku Dowództwo Wojsk Specjalnych. Jako jedyne z dowództw rodzajów sił zbrojnych nie było ono tylko „dostarczycielem” sił na potrzeby prowadzonej operacji. Miało także prawo dowodzić działaniami specjalnymi w czasie pokoju, kryzysu i wojny, co wynikało ze specyfiki tych wojsk i ich

¹⁴ Rada SAR – organ doradczy Ministra Infrastruktury w sprawach ratownictwa na morzu. Szer. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim, Dz.U. z 2011 r., Nr 228, poz. 1368, art. 121.

działań. Co więcej, dowództwo to realizowało wówczas szereg zadań mających w konsekwencji doprowadzić do osiągnięcia statusu organu dowodzenia, zdolnego do planowania i prowadzenia połączonych działań specjalnych w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego, czyli *Special Operations Component Command (SOCC)* wchodzącego w skład Sił Odpowiedzi NATO (*NATO Response Force, NRF*). Prawdopodobnie po to, aby nie przerywać tego procesu, autorzy zmian rozwiązali, co prawda, Dowództwo Wojsk Specjalnych, ale zorganizowali jednocześnie Dowództwo Sił Specjalnych (DSS), podporządkowane Dowódcy Generalnemu RSZ, niezależnie od nowo sformowanego Inspektoratu Wojsk Specjalnych (rys. 12).

Rys. 12. Organizacja dowodzenia Wojskami Specjalnymi w dniach 01–09.01.2014 r.

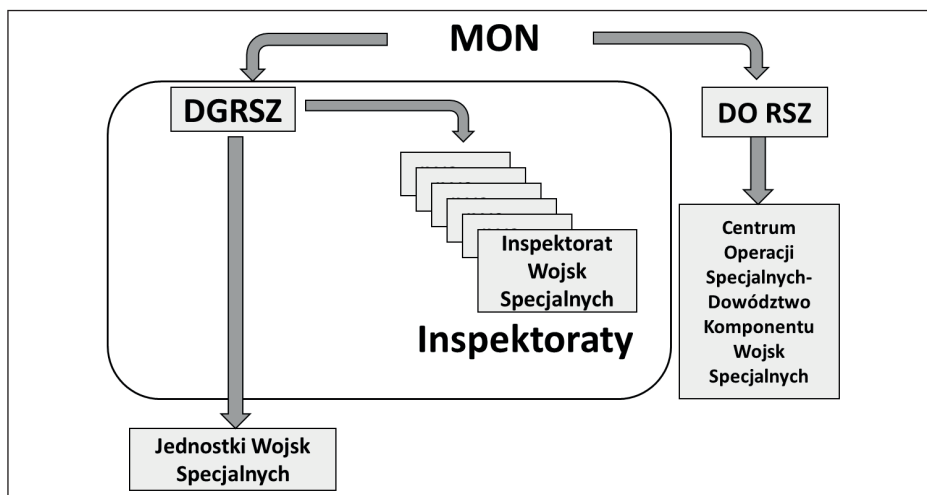
Źródło: opracowanie własne.

Ta struktura przetrwała jednak tylko 10 dni, ponieważ 10 stycznia 2014 r. rozwiązano DSS i utworzono Centrum Operacji Specjalnych – Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych (COS-DKWS) z siedzibą w Krakowie, podległe pod Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych (rys. 13). Rozwiązanie takie określone zostało jako, tym razem, absolutnie docelowe. Ta ostateczność strukturalna funkcjonowała tylko (aż?) 17 miesięcy, kiedy to 17 lipca 2015 roku zdecydowano o rozwiązaniu COS-DKWS i przekazaniu Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych Dowódcy Generalnemu, przy czym ten nowy organ dowodzenia odpowiedzialny będzie zarówno za przygotowanie, jak i dowodzenia działaniami specjalnymi. Nie wpłynęło to na losy i zadania Inspektoratu Wojsk Specjalnych, który pozostał częścią Dowództwa Generalnego (rys. 14)¹⁵. Tym razem tożsamość funkcji *force provider* – *force user*¹⁶, której istotę autorzy *reformy*, w odniesieniu do WS, z takim zapałem wykorzeleniali, okazała się zaletą.

¹⁵ <http://www.defence24.pl/239103,wojska-specjalne-podporzadkowe-dgrsz-zmiana-dowodzenia> [dostęp: sierpień 2015]. Szer.: Notatka z posiedzenia Komisji Obrony Narodowej z 19 maja 2015 r.

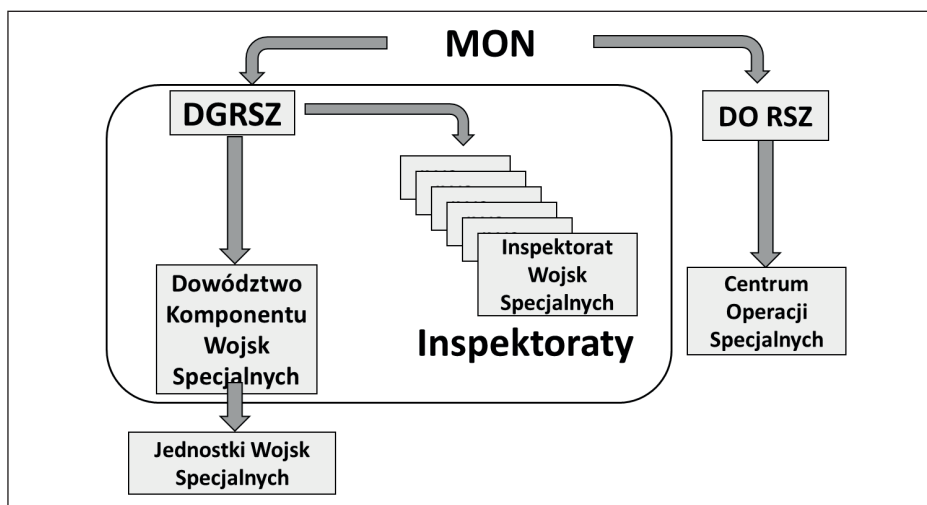
¹⁶ *Force provider* – ten, który „dostarcza” sił, *force user* – ten, który tymi siłami dowodzi.

Rys. 13. Organizacja dowodzenia Wojskami Specjalnymi po 10.01.2014 r.

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 14. Organizacja dowodzenia Wojskami Specjalnymi od 17.07.2015 r.

Źródło: opracowanie własne.

Konstatując, ostatecznie w wyniku „spłaszczania i upraszczania” struktur otrzymano trzy odrębne organy zajmujące się problematyką Wojsk Specjalnych:

1. Dowództwo Komponentu Wojsk Specjalnych, podporządkowane DG RSZ, któremu podlegać mają jednostki specjalne, których siłami dowodzi i przygotowuje je do użycia¹⁷.

¹⁷ <http://www.defence24.pl/239103,wojska-specjalne-podporzadkowane-dgrsz-zmiana-dowodzenia> [dostęp: sierpień 2015].

2. Inspektorat Wojsk Specjalnych, stanowiący organiczną część DG RSZ, odpowiedzialny za szkolenie oraz rozwój tych sił i pozbawiony, jak wspomniano wcześniej, jakichkolwiek uprawnień sprawczych.
3. Centrum Operacji Specjalnych, podległe DO RSZ, którego zadania, w świetle uprawnień do dowodzenia przyznanых DKWS, wydają się nie do końca jasne. Jednakże „...jeśli zajdzie potrzeba przekazania jakiegoś elementu wojsk specjalnych dowódcy operacyjnemu, będą przekazywane zespoły poszczególnych jednostek wraz z elementami dowództwa. Żołnierze wojsk specjalnych będą więc przekazywani razem ze swoją strukturą dowodzenia...”¹⁸, co jednak przekracza możliwości percepcyjne autora.

Warto przy tym pamiętać, że jest jeszcze Zarząd Szkolenia P7 Sztabu Generalnego, będący organizatorem systemu szkolenia, który obejmuje również Wojska Specjalne.

Podsumowanie

W scharakteryzowanych w opracowaniu zmianach naruszono, bardzo istotną dla skuteczności dowodzenia, zasadę jednoosobowego dowodzenia oraz wszelkie reguły dotyczące rozpiętości dowodzenia. Nie doprowadzono do tak mocno akcentowanej standaryzacji organizacji dowodzenia w ramach NATO, w zamian zaś doprowadzono do sytuacji, w której zachodzi duże prawdopodobieństwo rozmywania się odpowiedzialności, szczególnie niebezpieczne dla dowodzenia, będące konsekwencją „podzielenia” go na obszary podporządkowane równoległym i niezależnym od siebie organom. Minister Obrony Narodowej, pozbawiony prawdziwego strategicznego organu dowodzenia, stał się arbitrem, próbującym spinać w całość działania trzech „pierwszych żołnierzy”.

Konstatując, najbardziej efektywne staje się poszukiwanie takich rozwiązań w zakresie organizacji dowodzenia, na poziomie strategicznym i operacyjnym w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (czyli obejmujących również Wojska Specjalne), które w sposób rzeczywisty (a nie pozorny, „terminologiczny”) zniwelują dobrze przebież zidentyfikowane i scharakteryzowane słabe strony wcześniejszych ustaleń. Organizacja dowodzenia, jako fragment większej całości, jaką jest system dowodzenia, jest jednak materią na tyle delikatną i jednocześnie ważną dla tego systemu, że wszelkie zmiany w tym obszarze muszą być realizowane na podstawie decyzji bazujących na silnych, naukowych podstawach. Nauki o obronności dysponują wystarczająco skutecznymi narzędziami badawczymi, aby takie podstawy zbudować. Jednakże, pozostając świadomymi wszystkich braków i niedoskonałości poprzednich rozwiązań w rozpatrywanym obszarze problemowym oraz rozumiejąc bezwzględną konieczność poprawy wcześniejszego stanu rzeczy, wskazane w opracowaniu fakty oraz przedstawione pytania i wątpliwości wydają się uwydatniać, że wdrożone w zakresie organizacji dowodzenia zmiany nie są rezultatem rzetelnych, naukowych dociekań. To zaś nie wróży dobrze skutkom takich zmian.

Trudno powiedzieć w jakim zakresie takie tempo oraz rozpiętość zmian odbiły się i nadal odbijają na szeroko rozumianej sprawności dowodzenia Wojskami

¹⁸ Notatka z posiedzenia Komisji Obrony Narodowej z 19 maja 2015 r., s. 1–2.

Specjalnymi, w tym także szybkości podejmowania decyzji co do ich użycia na wszystkich odpowiedzialnych poziomach decyzyjnych. I choć ostatnia reorganizacja przywraca *wybrane* elementy stanu sprzed *reformy*, ciągłe zmiany nie mogą nie mieć negatywnego wpływu na funkcjonowanie rozpatrywanego rodzaju sił zbrojnych. Nie wystawiają też najlepszej opinii ich (tych zmian) autorom.

Obecne kierownictwo MON zapowiada daleko idące zmiany w rozpatrywanym obszarze problemowym. Czas pokaże, w jakim pójdą kierunku i jak wpłyną na jakość oraz sprawność dowodzenia tego szczególnego rodzaju sił zbrojnych.

Organizacja dowodzenia Wojsk Specjalnych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – od normalności do nieudanych eksperymentów

Streszczenie

Wojska (siły) specjalne każdego kraju są wyjątkową formacją. Realizują często szczególne zadania o politycznym, strategicznym i operacyjnym znaczeniu. Tworzą je zespoły bardzo profesjonalnie przygotowanych żołnierzy, często wyposażonych w unikalne, niespotykane gdzie indziej uzbrojenie i sprzęt techniczny. Na skuteczność i sprawność ich działania w niemniejszym stopniu wpływa właściwe dowodzenie tymi siłami. W tym zakresie niebagatelne znaczenie ma organizacja dowodzenia. W przypadku polskich Wojsk Specjalnych w 2014 roku dokonano totalnej reorganizacji dowodzenia nimi. Niniejszy materiał stanowi próbę odpowiedzi na pytanie czy były to właściwe działania i jak ich konsekwencje wpłynęły na możliwości dowodzenia, a tym samym skuteczność tego rodzaju sił zbrojnych.

Słowa kluczowe: wojska specjalne, organizacja dowodzenia, reforma

Command organisation of the special forces of the Polish armed forces – from normality to failed experiments

Abstract

In each country special forces are a unique formation. They often carry out specific tasks on the political, strategic and operational level of command. They are formed by teams of highly and professionally trained soldiers, often equipped with a unique, unheard of elsewhere armament and technical equipment. The effectiveness and efficiency of their actions also depend on the proper command of these forces. In this respect, the organization of command is of considerable importance. In the case of the Polish Special Forces there was a total reorganization of their command and control system in 2014. This material constitutes an attempt to answer the question whether these actions were appropriate and how their consequences affected the possibilities of command, and thus the effectiveness of such armed forces.

Key words: special forces, the organization of command, reform

*Организация командования Сил специального назначения
Вооруженных Сил Республики Польша – от нормального
функционирования до неудачных экспериментов*
Резюме

Войска (силы) специального назначения любого государства являются уникальным образованием. Они часто выполняют конкретные задачи политического, стратегического и оперативного значения. Эти силы формируются на базе высококвалифицированных, профессионально обученных солдат, часто оснащенных уникальным, невиданным в других родах войск вооружением и техникой. На эффективность их действий, не менее чем вооружение, влияет надлежащее командование этими силами и организация этого командования. В случае Сил специального назначения Польши, в 2014 году была проведена общая реорганизация командования ими. Автор старается дать ответ на вопрос, были ли это правильные действия и как их последствия повлияют на возможности командования и тем самым на эффективность вооруженных сил этого рода.

Ключевые слова: командование, организация, реформа, Специальные войска Польши